

Της Βασιλικής Κ. Θεολόγη
Δρ. ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ Δ.Π.Θ.

Ανήλικοι και ΜΜΕ

Η τηλεοπτική προβολή περιστατικών με θέμα τους ανήλικους
και το νομοθετικό οπλοστάσιο για την προστασία τους

1. Εισαγωγή

Καθημερινά, την ημερήσια διάταξη των τηλεοπτικών μέσων, εμπλουτίζουν ειδήσεις που έχουν στο επίκεντρο τους ανήλικους. Ανθρωποκτονίες με δράστες ανήλικους, κλοπές και διαρρήξεις με πρωταγωνιστές παιδιά που δρουν στα πλαίσια μιας συμμορίας, ανήλικοι θύματα trafficking ως μέρους του σύγχρονου δουλεμπορίου, θύματα παρενόχλησης, σεξουαλικής κακοποίησης, βιασμού, αποτελούν προσφιλή ύλη των ειδήσεων.

Η τηλεοπτική φιλοξενία συμπληρώνεται από αναλύσεις που υπερτονίζουν τα αντίστοιχα περιστατικά, τα επεξηγούν με γενικόλογες και υπεραπλουστευμένες προσεγγίσεις, τα διογκώνουν! Δημιουργείται συνεπώς στο κοινό η λανθασμένη εντύπωση ότι ζουν σε μια αφύλακτη κοινωνία, γεγονός που αυξάνει το φόβο θυματοποίησης και αποπροσανατολίζει τους φορείς επίσημου κοινωνικού ελέγχου από δράσεις προληπτικού χαρακτήρα. Συνήθως, η τηλεοπτική εγκληματικότητα

των ανηλίκων δεν ακολουθείται από την στατιστικά καταγεγραμμένη εγκληματικότητα -όπως άλλωστε συμβαίνει και με τους ενήλικες- με αποτέλεσμα να παραποιούνται δεδομένα και να «κατασκευάζεται» η αλήθεια, στοιχεία που αποβαίνουν σε βάρος της αντεγκληματικής πολιτικής.

Ο ουσιαστικός για την ενημέρωση, συχνά όμως παραπλανητικός ρόλος των ΜΜΕ, δεν περιορίζεται στην μυθολογική προβολή του δράστη, αλλά εκτείνεται και στην σκηνοθετημένη παρουσίαση του θύματος. Παρατηρείται λοιπόν, ότι τα ΜΜΕ, υπερπροβάλλουν τις τεχνικές που υιοθετούν οι ανήλικοι εγκληματίες στη διάπραξη του εγκλήματος, ωραιοποιούν τον παραβατικό τρόπο ζωής τους, προσδίδουν χαρακτηριστικά ήρωα στον εγκληματία που πρόσκαιρα διαφεύγει της σύλληψής του από την αστυνομία. Από την άλλη πλευρά, η αναφορά στο θύμα δεν ακολουθεί τη στερεότυπη περιγραφή που βασίζεται στο όνομα, την ηλικία, το φύλο το επάγγελμα και τη βλάβη, διότι το περιστατικό που έχουν στο επίκεντρό τους το «θύμα- ανήλικο» ευνοούν τη μυθολογία και συντηρούν τις εικασίες στην αιτιολόγησή του.

Το πρόβλημα που προκύπτει λοιπόν, από την τηλεοπτική παρουσίαση της ειδήσης με δράστη ή θύμα ανήλικο είναι η διόγκωση του φόβου θυματοποίησης του κοινού.

1.2. Η τηλεόραση ως «περιβάλλον εγκληματικής ωρίμανσης» του ανήλικου

Καταλυτικός είναι ο ρόλος της τηλεόρασης στην καθιέρωση προτύπων. Ως «αδεολογικός μηχανισμός» του κράτους ή «φορέας κοινωνικοποίησης»-d άλλωτε διευκολύνει την εκμάθηση βίαιων δραστηριοτήτων και άλλωτε εθίζει το άτομο στην επιθετική αντίληψη και στάση. Η «εκφερόμενη βία», φαίνεται να ασκεί θετική επίδραση στον ανήλικο σε ό, τι αφορά την μετάβασή του στο έγκλημα βίας.

Α. Τα Μέσα Ενημέρωσης διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην καθιέρωση των εικόνων εύπορης ζωής.^e Το σύγχρονο πολιτισμικό περιβάλλον που προτάσσουν είναι η απόκτηση ολόενα και περισσότερων υλικών αγαθών, που θα επιφέρουν ευτυχία, κύρος και δόξα στους κατόχους τους, ανεξάρτητα από τη νομιμότητα των χρησιμοποιούμενων μέσων.

Δελτία ειδήσεων, ειδησεογραφικές εκπομπές και ταινίες διαμορφώνουν ένα πολιτισμικό περιβάλλονf όπου επικρατούν η βία, «ο νόμος του ισχυρού», ο εύκολος πλουτισμός, η συνείδηση του εφήμερου, η θεοποίηση της σωματικής εμφάνισης, η ανάγκη της υλικής επιτυχίας. Συμβάλλουν με τον τρόπο αυτό στο σχηματισμό της εγκληματικής διάθεσης, αφού διαμορφώνουν με υπολανθάνουσα δυναμική, τα κίνητρα για το πέρασμα στην εγκληματική πράξη.

Β. Η τηλεόραση ευνοεί την μίμηση συμπεριφορών (ή τη διαμόρφωση) που υποστήριξε ο Bandura^g. Η μίμηση είναι απλά η δυνατότητα των ανθρώπων να αντιγράψουν τις σύνθετες κοινωνικές συμπεριφορές με την παρατήρηση της συμπεριφοράς των άλλων. Η εκμάθηση μπορεί να είναι εξαιρετικά γρήγορη και δεν

“ **Το πρόβλημα που προκύπτει λοιπόν, από την τηλεοπτική παρουσίαση της ειδήσης με δράστη ή θύμα ανήλικο είναι η διόγκωση του φόβου θυματοποίησης του κοινού** ”

εξαρτάται από πολυάριθμες ευκαιρίες για να παρατηρεί τη συμπεριφορά που διαμορφώνεται. Εφόσον τα μέσα απεικονίζουν το έγκλημα, κατόπιν ο ανήλικος θεατής μπορεί να μάθει τις εγκληματικές συμπεριφορές μέσω της παρατήρησης της συμπεριφοράς.

Γ. Σε αρκετές περιπτώσεις, τα ΜΜΕ λειτουργούν ως ανοιχτά πανεπιστήμια διάδοσης της γνώσης του εγκλήματος και των τεχνικών του. Έρευνες που αφορούν σε ανήλικους δράστες, αποδεικνύουν ότι στο εγκληματικό τους σχέδιο υιοθέτησαν τεχνικές που είχαν δει πιο πριν στην τηλεόραση! Ιδιαίτερα σημαντική είναι η επίδραση της τηλεόρασης στα μέλη των συμμοριών ανηλίκων. Ερευνητικές μελέτες απο-

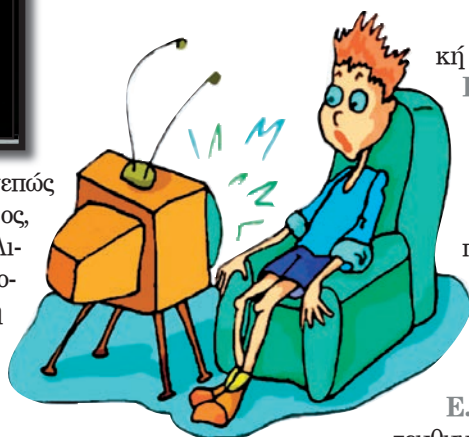
δεικνύουν ότι οι συμμορίες απολαμβάνουν τη φήμη που τα μέσα ενημέρωσης τους προσδίδουν σε τέτοιο βαθμό, ώστε να προσπαθούν να δρουν περισσότερο εντυπωσιακά. Σύμφωνα με τον W. Millerⁱ, η επίδραση των ΜΜΕ στα μέλη της συμμορίας είναι τόσο μεγάλη ώστε να παρομοιάζεται με την επίδραση των θεατρικών κριτικών στους ηθοποιούς ή των αθλητικών κριτικών στους ποδοσφαιριστές!

Δ. Έχει υποστηριχθεί ότι, η επανάληψη των τεχνικών διάπραξης της εγκληματικής συμπεριφοράς, προκαλεί σταδιακά μια μείωση της συγκινησιακής αντίδρασης προς τη βία, ενώ παράλληλα αυξάνεται η υιοθέτηση επιθετικών στάσεων και αξιών. Στις εύπλαστες συνειδήσεις των ανηλίκων το ηθικά πρόπον, αντικαθίσταται συχνά με το τηλεοπτικά επιτρεπτό!

1.3. Η «τηλεοπτική μεταφορά» της ιδιωτικής ζωής των ανηλίκων και της Ποινικής Διαδικασίας.

Η ανάγκη των ΜΜΕ να είναι πριν από όλα επικερδείς επιχειρήσεις συνεπώς και βιώσιμες, διαμορφώνει τον τρόπο λειτουργίας τους. Ο ανταγωνισμός που αναπτύσσεται μεταξύ των μέσων ευνοεί ειδήσεις και εκπομπές που η δομή τους έχει τα χαρακτηριστικά του σκανδάλου, του σκληρού εγκλήματος, της οικογενειακής τραγωδίας. Η συμμετοχή των ανηλίκων -από την οπτική του θύματος ή του δράστη- θεωρείται σημαντικό γεγονός για την διαμόρφωση της ημερήσιας διάταξης των ειδήσεων ή των εκπομπών κοινωνικού περιεχομένου. Παρατηρείται λοιπόν μια σειρά παραβίασεων της κείμενης νομοθεσίας που εντοπίζεται στα δύο αντίστοιχα πεδία:

Α. Οι εκπομπές κοινωνικού περιεχομένου βασίζονται σε εξιστορήσεις πτυχών της καθημερινότητας που αναπτύσσονται στους κόλπους της οικογένειας, συμπεριλαμβάνουν σκόπητους διαξυφισμούς με αποτέλεσμα οι προσκεκλημένοι και ιδίως οι ανήλικοι συγγενείς τους να διατρέχουν κινδύνους προσβολής της προσωπικότητας, παραβίασης της ιδιωτικής ζωής με άμεσο ή έμμεσο τρόπο (όταν τα στοιχεία που μεταδίδονται είναι επαρκή για τον προσδιορισμό του

προσώπου.). Καταστρατηγείται συνεπώς το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, στο οποίο προβλέπεται η διασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των εκπομπών, όπως άλλωστε επιβάλλει η κοινωνική αποστολή τους, καθώς δημοσιοποιούν την ιδιωτική ζωή και θεαματοποιούν τον πόνο.

Β. Στα δελτία ειδήσεων, η δραματοποιημένη αναπαράσταση του γεγονότος, η προβολή σκηνών άσκοπης βίας υπό το πρίσμα της αναγκαίας πληροφόρησης του κοινού, μεγαλώνει το χάσμα μεταξύ ενημέρωσης και διασφάλισης ποιοτικού τηλεοπτικού προγράμματος. Από την ίδια συλλογιστική διέπονται και τα τηλεοπτικά προγράμματα των σταθμών, παρά τη ρητή απαγόρευση του άρθρου 3 παρ. 14 εδ.α' του ν. 2328/95, ότι οφείλουν να μη μεταδίδουν προγράμματα, τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, διανοητική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ιδίως εκείνα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. Από την τηλεοπτική αναφορά δεν διαφεύγουν ούτε οι προανακριτικές διαδικασίες που σχετίζονται με τις συλλήψεις ανηλίκων ή την εκδίκηση υποθέσεων τους, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, όπως επίσης η τηλεοπτική μετάδοση των προσώπων τους, χωρίς τη συναίνεσή τους, κατά παράβαση του ν. 2172/93 και ιδίως του άρθρου 35 παρ. 4 εδ. α'.

2. Η Νομοθεσία

Προκειμένου να περισταλεί ο «εγκληματογενής» χαρακτήρας των ΜΜΕ, ο νομοθέτης υιοθέτησε, θέσπισε και εφήρμοσε μια σειρά διατάξεων που προτάσσουν τα δικαιώματα του παιδιού. Από μια πρώτη αξιολόγηση των νομοθετημάτων που –αποσπασματικά και επιλεκτικά– ακολουθούν, γίνεται αντιληπτό ότι, έμφαση δίδεται στην κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα των ΜΜΕ ώστε να προάγουν την πνευματική και ηθική ευημερία του παιδιού.

2.1. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

► 1. ΝΟΜΟΣ 2101/1992 (ΦΕΚ Α' 192)

► Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.

► Άρθρα 16-17

► Άρθρο 16: Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης, στην ιδιωτική ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.

► Άρθρο 17: Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα ΜΜΕ και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σε αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του. Για το λόγο αυτό τα συμβαλλόμενα Κράτη:

Α. Ενθαρρύνουν τα μέσα ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστι-

κή χρησιμότητα για το παιδί.

Β. Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών, που προέρχονται από διάφορες διεθνείς πηγές.

Γ. Ενθαρρύνουν την παραγωγή και διάδοση παιδικών βιβλίων.

Δ. Ενθαρρύνουν τα ΜΜΕ να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτοχθόνων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μια μειονότητα.

Ε. Ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση.

Αντίστοιχες και οι νομοθετικές προβλέψεις για τον περιορισμό ενημερωτικών προγραμμάτων που ενδέχεται να προβάλουν ή να ενισχύσουν -δια των εκπομπών τους – συμπεριφορές διάκρισης ή ξενοφοβίας.

► Απόφαση 56/170 της 28ης Φεβρουαρίου 2002 της Γ.Σ.Ο.Η.Ε. για την Προστασία των Μεταναστών

► Μεταξύ άλλων καταδικάζει με ισχυρό τρόπο όλες τις μορφές διάκρισης και ξενοφοβίας.

► Άρθρο 5: Επαναλαμβάνει την ανάγκη για όλα τα Κ-Μέρη να προστατεύουν πλήρως τα οικουμενικώς αναγνωρισμένα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών, ανεξάρτητα από το νομικό τους status και να τους μεταχειρίζονται ανθρώπινα, ως προς τη βοήθεια και την προστασία τους.

2.2. Στις πρώτες θέσεις της ημερήσιας διάταξης των ειδήσεων καταγράφονται ρεπορτάζ που σχετίζονται με τη μεταφορά οικονομικών μεταναστών από τα σύνορα στην ενδοχώρα. Η προστασία της ταυτότητας των θυμάτων και της ιδιωτικής τους ζωής κρίνεται απαραίτητη, όπως άλλωστε προβλέπεται στη σχετική Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την (ανάληψη) Δράσης ενάντια στην Εμπορία Ανθρώπων (Βαρσοβία, 16 Μαΐου 2005)

► Κάθε Μέρος οφείλει να προστατεύει την ιδιωτική ζωή και την ατομική ταυτότητα των θυμάτων.

► Κάθε Μέρος θα εξετάσει την υιοθέτηση μέτρων που θα στοχεύουν στην ενθάρρυνση των ΜΜΕ προκειμένου (αυτά) να προστατεύουν την ιδιωτική ζωή και την ταυτότητα των θυμάτων, σύμφωνα με το Άρθρο 10 της Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, όπως ερμηνεύθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, (άρθρο 11).

2.3. Στην ανάγκη προστασίας του θύματος κατά την ανάκριση και την εκδίκηση εγκλημάτων δίδεται έμφαση και στη σύσταση Νο R (85) 11.

Σύσταση Νο. R (85) 11, Η θέση του θύματος στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου.

► ΣΤ. Προστασία της ιδιωτικής ζωής

► 15. Η ενημέρωση και η πολιτική δημοσίων σχέσεων σχετικά με την ανάκριση και την εκδίκηση των εγκλημάτων θα πρέπει να δίνουν τη δέουσα προσοχή στην ανάγκη να προστατευθεί το θύμα από κάθε δημοσιότητα η οποία θα επηρεάσει υπέρ-

“ **Η παρουσίαση
ανηλικού ως δράστη
εγκληματικών
ενεργειών ή
ως υπαιτίου
δυστυχήματος
απαγορεύεται
απολύτως** ”

μετρα την ιδιωτική του ζωή και αξιοπρέπεια.

2.4. Στην τηλεοπτική μεταχείριση υποθέσεων που αφορούν ανηλικούς, αναφέρεται ο Κώδικας δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών Π.Δ. 77/2003 (ΦΕΚ Α΄ 75/ 28.03.2003)

▶ Άρθρο 10.

▶ **1.** Απαγορεύεται η παρουσίαση ανηλικών μέσω εικόνας, ονόματος ή άλλου τρόπου που να καθιστά σαφή την ταυτότητά τους ή η συμμετοχή τους σε όλες τις εκπομπές που περιλαμβάνονται στον παρόντα κώδικα, κι όταν αυτοί είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση.

▶ Σε καμία από τις ανωτέρω περιπτώσεις, δε λαμβάνεται συνέντευξη από τον ανήλικο κάτω των 14 ετών.

▶ Κατ’ εξαίρεση η παρουσίαση αυτή επιτρέπεται εφόσον είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού, μόνο ύστερα από γραπτή άδεια αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια.

▶ **2.** Η παρουσίαση ανηλικού ως δράστη εγκληματικών ενεργειών ή ως υπαιτίου δυστυχήματος απαγορεύεται απολύτως.

2.5. Οι περιορισμοί για την προστασία των ανηλικών αφορούν εξίσου και τη ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση προϊόντων που απευθύνονται σε ανήλικους καταναλωτές.

▶ Για την προστασία των ανηλικών ενσωματώθηκαν στο άρθρο 5 παρ. 10 του π.δ. 100/2000 οι περιορισμοί που αναφέρονται στο άρθρο 16 της Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ.

▶ Στο πιο πάνω άρθρο ορίζεται ότι η διαφήμιση δεν πρέπει να θίγει ηθικά και σωματικά τους ανηλικούς και ειδικότερα δεν πρέπει να τους παρακινεί ευθέως στην αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας εκμεταλλευσόμενη την απειρία και την ευπιστία τους. Δεν πρέπει να τους παρακινεί στο να πείσουν τους γονείς τους ή τρίτους να προβούν στην αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας.

2.6. Η προστασία των παιδιών κατά την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, συζητήθηκε στη γενική συνέλευση της ΕΣΗΕΑ, όπου τέθηκαν τα πρώτα θεμέλια για τον σεβασμό των διεθνών κειμένων, ενταγμένα σε μια προσπάθεια αυτορρύθμισης προβλημάτων που ανέκυπταν.

▶ Αρχές Δεοντολογίας του Δημοσιογραφικού επαγγέλματος

▶ (Απόφαση Γενικής Συνέλευσης της ΕΣΗΕΑ της 19. και 20.05.1998.)

▶ Άρθρο 2

▶ Η δημοσιογραφία ως επάγγελμα, αλλά και κοινωνικό λειτουργήμα, συνεπάγεται δικαιώματα, καθήκοντα και υποχρεώσεις. Ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

▶ **Δ.** Να σεβεται την κατοχυρωμένη με διεθνείς συμβάσεις προστασία των ανηλικών και των προσώπων με ειδικές ανάγκες και με σοβαρά προβλήματα υγείας.

▶ **Ε.** Να αντιμετωπίζει με διακριτικότητα και ευαισθησία τους πολίτες, όταν αυτοί βρίσκονται σε κατάσταση πένθους, ψυχικού κλονισμού και οδύνης καθώς και αυτούς που έχουν εμφανές ψυχικό πρόβλημα, αποφεύγοντας να προβάλει την ιδιαιτερότητά τους.

▶ **Στ.** Να μην αποκαλύπτει άμεσα ή έμμεσα, την ταυτότητα των θυμάτων βιασμού, τα οποία επέζησαν της εγκληματικής πρά-

ξης.

Αξιοσημείωτη ήταν η σύσταση επιταμολούς Επιτροπής Ελέγχου της Προστασίας Ανηλικών από την ΕΣΗΕΑ, όπου συνεδρίαζε μία φορά την εβδομάδα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη.

2.7. Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, στα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας του, σε μια προσπάθεια να περιορίσει τον δημοσιογραφικό ενθουσιασμό όπως αποτυπώνονταν στα χρόνια της ανερχόμενης ιδιωτικής τηλεόρασης, εντόπισε στοι-

χεία δημοσιογραφικής παρέκκλισης, στις δυσμενείς κρίσεις που εκφέρουν οι δημοσιογράφοι, στην μετάδοση της ποινικής διαδικασίας αλλά και στην επεξεργασία των τηλεοπτικών προγραμμάτων. Για το λόγο αυτό συνέταξε έναν Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, ώστε να γνωρίζουν οι δημοσιογράφοι το νόμιμο πλαίσιο λειτουργίας τους και επέδειξε την ορθή οδό και στους ιδιοκτήτες των τηλεοπτικών μέσων με τη σύνταξη ενός Κώδικα Ραδιοτηλεοπτικών Προγραμμάτων. Ειδικότερα, σε ότι αφορά στους ανήλικους:

▶ Υπ’ αριθμ. 1/1991 του ΕΣΡ

▶ Κώδικας Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας

▶ (ΦΕΚ Β΄ 421/21.06.1991).

▶ Άρθρο 5. Δυσμενείς κρίσεις-Δεν επιτρέπεται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο που να μπορεί, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, να ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος μέρους του κοινού βάσει ιδίως του φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας ή αναπηρίας, του γενετήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος.

▶ Άρθρο 10. Ποινική Διαδικασία

▶ **4.** Δεν χρησιμοποιείται εικόνα ούτε αναφέρεται το όνομα ή γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα ανηλικών που είναι θύματα, μάρτυρες ή κατηγορούμενοι εγκλημάτων, εκτός όπου και στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο για την εξακρίβωση της ταυτότητας του θύματος ή του δράστη. Δεν διεξάγεται συνέντευξη με ανήλικο κάτω των 14 ετών χωρίς την παρουσία ή την συναίνεση των γονέων και των κηδεμόνων του.

▶ Κανονισμός υπ’ αριθμ. 2/1991 του ΕΣΡ (ΦΕΚ Β΄ 421/21.06. 1991)

▶ (Κώδικας Ραδιοτηλεοπτικών Προγραμμάτων, ΦΕΚ Β΄ 421/21.06.1991)

▶ Άρθρο 9. Προστασία Ανηλικών

▶ **1.** Η προαγγελία και παρουσίαση οποιασδήποτε μη ειδησεογραφικής εκπομπής πρέπει να σταθμίζει την αρνητική επιρροή που μπορεί η εκπομπή να ασκήσει στους ανηλικούς αν προβληθεί σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι.

▶ **2.** Μη ειδησεογραφικές εκπομπές που δείχνουν εξευτελιστική ή βάνουση μεταχείριση ανθρώπων ή ζώων ή άλλα θέματα ή σκηνές βίαιης κοινωνικής αναταραχής δεν πρέπει να μεταδίδονται σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι, εκτός αν ο στόχος της είναι προφανώς μορφωτικός.

►3. οι εκπομπές δεν πρέπει να περιλαμβάνουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ειδικότερα προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. Η διάταξη αυτή ισχύει για τα προγράμματα που ενδέχεται να βλάψουν τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων, εκτός αν εξασφαλίζεται με επιλογή της κατάλληλης ώρας εκπομπής ή με άλλα τεχνικής φύσεως μέσα ότι στην περιοχή μεταδόσεως οι ανήλικοι δεν παρακολουθούν κατά κανόνα τις εκπομπές αυτές.

3. Οι αποφάσεις του ΕΣΡ

Παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν στα πλαίσια της προστασίας της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου των ανηλίκων με την θέσπιση και εφαρμογή κανόνων, κατ' εφαρμογή των Διεθνών Κειμένων, οι δημοσιογράφοι συνεχίζουν να παρεκκλίνουν, όπως προκύπτει από μια προσεκτική ανάλυση των στοιχείων του ΕΣΡ.

Σύμφωνα με την έκθεση πεπραγμένων για το έτος 2010 που εγκρίθηκε από την ολομέλεια κατά την ειδική συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου 2011, (Άρθρο 4 παρ. 4 ν. 2863/2000), το ΕΣΡ επέβαλε 5 αποφάσεις που αφορούν σε ανήλικους και σχετίζονται είτε με την υποβάθμιση της ποιότητας του προγράμματος και την προβολή εκπομπών χωρίς την προσήκουσα σήμανση, είτε με την προσβολή της προσωπικότητας και της αξιοπρέπειας του ανηλίκου σε εκπομπή.

► ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΣΡ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (σελ. 45επ.)

►1. Εκπομπή Super Star, 22.6.2010, Τηλεοπτικός σταθμός Star Channel.

Πρόκειται για την υπ' αριθμ 394/31.8.2010. Το νομικό ζήτημα που εξετάστηκε ήταν η ενδεχόμενη αρνητική επίδραση της στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων-μη προσήκουσα σήμανση (επιβλήθηκε η διοικητική κύρωση του προστίμου, ύψους 50.000 Ευρώ.)

►2. Εκπομπή Super Star, 15.01.2010, και τα δελτία ειδήσεων της 14ης, 15ης και 19ης .01.2010, που μεταδόθηκαν από το Star Channel. Πρόκειται για την 238/18.05.2010 απόφαση. Το νομικό ζήτημα που εξετάστηκε ήταν η μετάδοση πληροφοριών χωρίς αίσθημα ευθύνης σε συσχετισμό με την πνευματική και ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων (επιβλήθηκε η διοικητική κύρωση του προστίμου των 60.000 ευρώ).

►3. Εκπομπή TV WEEKEND της 16ης .01.2010 και Πολύ μπλα-μπλα της 15ης και 18ης .01.2010, που μεταδόθηκαν από τον τηλεοπτικό σταθμό ALTER. Πρόκειται για την απόφαση 262/01.06. 2010. Αυτές οι εκπομπές ασχολήθηκαν επίσης με τη μετάδοση πληροφοριών χωρίς αίσθημα ευθύνης σε συσχετισμό με την πνευματική και ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων (επιβλήθηκε η διοικητική κύρωση του προστίμου των 60.000 ευρώ.)

►4. Εκπομπή της NET, «Ο Τσόκλης στην Ιταλία», της 15ης.08.2010. Το νομικό ζήτημα που εξετάστηκε ήταν η πνευματική και ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και η μετάδοση σεξιστικών μηνυμάτων. Εξεδόθη η απόφαση 545/16.11.2010 (επιβλήθηκε η διοικητική κύρωση του προστίμου των 15.000 ευρώ).

►5. Εκπομπή «Μη μου Πεις» του σταθμού περιφερειακής

εμβέλειας «HRT TV». Πρόκειται για την 189/20.4.2010 απόφαση. Το νομικό ζήτημα που εξετάστηκε ήταν η ενδεχόμενη προσβολή της προσωπικότητας και της αξιοπρέπειας των εικονιζόμενων στην εκπομπή, ανηλίκων προσώπων (επιβλήθηκε η διοικητική κύρωση του προστίμου, ύψους 15.000 ευρώ).

4. Επίμετρο

Η επιλογή της θεματολογίας που σχετίζεται με ανήλικους, συνεχίζει να γοητεύει δημοσιογράφους και τηλεοπτικούς παραγωγούς. Παρά τις όποιες προσπάθειες καταβλήθηκαν στη χώρα μας τα τελευταία είκοσι χρόνια ωρίμανσης της ελληνικής τηλεόρασης κυρίως σε επίπεδο πρόληψης (νομικά κείμενα, κώδικες δεοντολογίας) ή και καταστολής (επιβολή διοικητικών προστίμων από το ΕΣΡ) το πρόβλημα της προσβολής της προσωπικότητας των ανηλίκων παραμένει άλυτο. Τούτο συμβαίνει διότι κριτήριο παραμένει η μέτρηση της θεαματικότητας, συνεπώς η εμπορευματοποίηση της ειδησης, όποιο τηλεοπτικό προϊόν κι αν αφορά. Ο ρόλος όμως των τηλεοπτικών σταθμών συνεχίζει να είναι η εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος και στις υποχρεώσεις τους εντάσσονται η μέριμνα για την ποιότητα του προγράμματος, η προαγωγή του πολιτισμού (άρθρο 1 παρ. 1., ν. 2328/95).

Υπό αυτή την έννοια δέον θα ήταν να ευνοούνται στα τηλεοπτικά προγράμματα, θέματα παιδαγωγικού χαρακτήρα που θα συμβάλλουν στην πνευματική και ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων (στα δελτία, τις ειδησιογραφικές εκπομπές, τα μαγκαζίνο) στοιχείο άλλωστε που συνάδει με τον εκσυγχρονιστικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα των ΜΜΕ.]

Παραπομπές (Endnotes)

a Βλ. σχετ., Χ. Δημόπουλος, Ο ανήλικος ανθρωποκτόνος, Εκδόσεις Αντ.

Σάκκουλα, 1997, σελ. 187-203.

b Βλ. σχετ., Στ. Αλεξιάδης, Εγκληματολογία, Δ' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004, σελ. 269.

c Βλ. σχετ., Γ. Απ. Πανούση, Εγκληματολογία και Εγκληματολογική Έρευνα και ΜΜΕ, Παραδόσεις, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1999, σελ. 50-57.

d Βλ. σχετ., Χ. Δημόπουλος, Έγκλημα και Τύπος, Εγκληματολογική Προσέγγιση, στα Χρονικά του Εργαστηρίου Εγκληματολογικών Επιστημών Τμήματος Νομικής Πανεπιστημίου Θράκης, τ. 7, (Σεπτ. 1993), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 7., του ιδίου, Ο Ανήλικος Ανθρωποκτόνος, όπ. π., σελ. 265.

e Βλ. σχετ., Zillman D. and Bryant J., Exploring the entertainment experience, In J. Bryant and D. Zillman (eds), Perspectives on Media Effects, Hillsdale, NJ: Erlbaum 1986 (b), σελ. 303-324. f Βλ. σχετ. Β. Θεολόγη, Εγκληματικότητα και ΜΜΕ, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 43.

g Βλ. σχετ., Bandura A., Psychological mechanisms of aggression, In R. G. Green and C. I. Donnerstein (Eds), Aggression, Theoretical and Empirical Reviews, V. I: Theoretical and Methodological Issues, New York: Academic Press, 1889, σελ. 1-40.

h Βλ. μεταξύ άλλων, Whio O. A., Is Television a Killer? An international comparison, Intermedia, 23 (2), 1995, σελ. 26-31.

i Βλ. σχετ., W. Miller, White Gangs, James J. Scott (ed), Modern Criminals, Chicago, Aldine 1970, σελ. 45-85.

j Βλ. σχετ., R. E. Garanson, Media Violence and Aggressive Behavior: A Review of Experimental Research, Leonard Bercovitz (ed), Advances in Experimental Social Psychology, vol. 1. New York-London: Academic Press 1970, σελ. 4.

k Βλ. σχετ., Β. Θεολόγη, Εγκληματικότητα και ΜΜΕ, όπ. π., σελ. 126-130.

l Για το σύστημα απονομής δικαιοσύνης σε ανήλικους βλέπε ειδικότερα σε Α. Πισελά, Η ποινική αντιμετώπιση της Εγκληματικότητας των Ανηλίκων, Δ' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 295-307. Ομοίως σε Χ. Δημόπουλο-Κ. Κοσμάτο, Δίκαιο Ανηλίκων: Θεωρία και Πράξη, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2010, σελ. 161 επ.